ANMED

ANADOLU AKDENİZİ
Arkeoloji Haberleri

2014-12

News of Archaeology from
ANATOLIA'S MEDITERRANEAN AREAS

(Ayrıbasım/Offprint)

Suna - İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü
Suna & İnan Kıraç Research Institute on Mediterranean Civilizations

İÇİNDEKİLER

KAZI RAPORLARI

- Alara Kazısı 2013 Yılı Çalışmaları — Osman Eravşar – Nilüfer Karal — 1
- Antiochia ad Cragum Arkeolojik Araştırma Projesi: 2013 Sezonu — Michael Hoff – Rhys F. Townsend Birol Can – Ece Erdoğmuş — 6
- Pisidia Antiokheiası Kazısı 2013 — Mehmet Özhanlı — 14
- 2013 Yılı Arykanda Çalışmaları — V. Macit Tekinalp – Ayça Gerçek — 20
- Demre-Myra Aziz Nikolaos Kilisesi Kazı, Koruma ve Onarım Çalışmaları 2013 — Sema Doğan — 26
- Elaiussa Sebaste 2013 — Eugenia Equini Schneider — 31
- Kastabala-Hierapolis Kazısı 2013 — Turgut H. Zeyrek – Ali Nadir Zeyrek — 38
- Kaunos 2013 — Cengiz Işık — 41
- Kelenderis 2013 Yılı Kazıları — K. Levent Zoroğlu — 48
- 2013 Yılı Kibyra Çalışmaları — Şükrü Özüdoğru — 55
- Ksanthos 2013 Yılı Çalışmaları — Burhan Varkıvanç — 62
- Limyra 2013 — Martin Seyer — 73
- Olba Kazısı 2013 Yılı Sonuçları — Emel Erten – Murat Özyıldırım – Tuna Akçay — 81
- Olympos Kazısı 2013 — B. Yelda Olcay Uçkan — 84
- Sagalassos'ta Beklenmedik Bir Keşif: Yeni Bir Keramik Atölyesi — Hendrik Uleners – Jeroen Poblome — 87
- Side 2013 Yılı Kazı ve Araştırmaları — Hüseyin Sabri Alanyalı — 94
- Silifke Kalesi Kazısı 2013 Yılı Çalışmaları — Ali Boran – Halil Sözlü – Nur Bakar İshak Kozak – Zeynep Ketil — 109
- Sirkeli Höyük 2013 Yılı Çalışmaları — Ekin Kozal – Mirko Novák — 114
- Soli/Pompeiopolis 2013 Kazıları — Remzi Yağcı — 118
- Suluin Mağarası Kazısı 2013 — Harun Taşkıran — 125

YÜZEY ARAŞTIRMA RAPORLARI

- Akdeniz Kıyıları Arkeolojik Sualtı Araştırmaları 2013 — Harun Özdaş – Nilhan Kızıldağ — 130
- Boğsak Yüzey Araştırması 2013 — Günder Varinlioğlu — 135
- Burdur İli ve İlçelerinde Fosil Lokalitelerinin Tespiti: Yüzey Araştırması 2013 Yılı Çalışmaları — F. Arzu Demirel — 140
- Aşağı Göksu Arkeolojik Kurtarma Yüzey Araştırması Projesi 2013 Sezonu Çalışmaları — Tevfik Emre Şerifoğlu — 144
- Kaş Bölgesi Sualtı Yüzey Araştırmaları 2013 — Güzden Varinlioğlu — 149

CONTENTS

EXCAVATION REPORTS

- *Alara Excavations in 2013* — *Osman Eravşar – Nilüfer Karal* — *1*
- *The Antiochia ad Cragum Archaeological Research Project in 2013* — *Michael Hoff – Rhys F. Townsend Birol Can – Ece Erdoğmuş* — *6*
- *Excavations at Pisidian Antioch in 2013* — *Mehmet Özhanlı* — *14*
- *Work at Arykanda in 2013* — *V. Macit Tekinalp – Ayça Gerçek* — *20*
- *Excavation, Restoration and Conservation Work at St. Nicholas Church in Demre-Myra 2013* — *Sema Doğan* — *26*
- *Elaiussa Sebaste 2013* — *Eugenia Equini Schneider* — *31*
- *Excavations at Kastabala-Hierapolis 2013* — *Turgut H. Zeyrek – Ali Nadir Zeyrek* — *38*
- *Kaunos 2013* — *Cengiz Işık* — *41*
- *Excavations at Kelenderis 2013* — *K. Levent Zoroğlu* — *48*
- *Work at Kibyra in 2013* — *Şükrü Özüdoğru* — *55*
- *Excavations at Xanthos in 2013* — *Burhan Varkıvanç* — *62*
- *Limyra 2013* — *Martin Seyer* — *73*
- *Results of the 2013 Olba Excavations* — *Emel Erten – Murat Özyıldırım – Tuna Akçay* — *81*
- *Excavations at Olympos 2013* — *B. Yelda Olcay Uçkan* — *84*
- *A New and Unexpected Potters' Workshop at Sagalassos* — *Hendrik Uleners – Jeroen Poblome* — *87*
- *Excavations and Research at Side in 2013* — *Hüseyin Sabri Alanyalı* — *94*
- *Excavations at the Silifke Citadel in 2013* — *Ali Boran – Halil Sözlü – Nur Bakar İshak Kozak – Zeynep Ketil* — *109*
- *Sirkeli Höyük 2013 Campaign* — *Ekin Kozal – Mirko Novák* — *114*
- *Excavations at Soli/Pompeiopolis in 2013* — *Remzi Yağcı* — *118*
- *Excavations at Suluin Cave in 2013* — *Harun Taşkıran* — *125*

SURVEY REPORTS

- *Archaeological Underwater Surveys along the Mediterranean Coastline 2013* — *Harun Özdaş – Nilhan Kızıldağ* — *130*
- *Boğsak Archaeological Survey 2013* — *Günder Varinlioğlu* — *135*
- *Surveys for the Identification of Fossil Localities in the Province of Burdur: The 2013 Campaign* — *F. Arzu Demirel* — *140*
- *Lower Göksu Valley Archaeological Salvage Survey Project – 2013 Campaign* — *Tevfik Emre Şerifoğlu* — *144*
- *Underwater Surveys in Kaş Region 2013* — *Güzden Varinlioğlu* — *149*

İÇİNDEKİLER

• Kibyratis Araştırmaları 2013	Thomas Corsten – Oliver Hülden	153
• Batı Dağlık Kilikya'da (Antalya, Gazipaşa) İnsan İskanına Dair Palinolojik Bulgular	Nurgül Karlıoğlu – Hülya Caner Nicholas K. Rauh – Ünal Akkemik Nesibe Köse	158
• Dağlık Kilikia'da Kentleşme ve Kırsal Yerleşimler Araştırması 2013	Ümit Aydınoğlu	163
• Konana (Conana) 2013 Yılı Yüzey Araştırmaları	Bilge Hürmüzlü – Asuman Coşkun Abuagla Uygar Hecebil	168
• Kremna ve Çevresi Yüzey Araştırması 2013	Hüseyin Metin – B. Ayça Polat Becks Ralf Becks	171
• Limyra Teritoryumu Araştırmaları 2013: Yalak Başı Antik Yerleşimi ve Çevresi	Mustafa Demirel – Banu Yener-Marksteiner Oliver Hülden	179
• Corpus Inscriptionum Latinarum XVII/5-3 Miliaria Provinciarum Lyciae-Pamphyliae et Ciliciae Projesi ve 2013 Yılı Çalışma Raporu	Hamdi Şahin	184
• Phaselis ve Teritoryumu Yüzey Araştırması 2013	Murat Arslan – Nihal Tüner Önen	189
• Kuzey Pisidia Yüzey Araştırması 2013	Fikret Özcan	196
• Sagalassos Yüzey Araştırması 2013: Teritoryumdaki Ören Yerlerinin Yeniden Ziyaret Edilmesi	Eva Kaptijn – Marc Waelkens Jeroen Poblome	200
• Tarsus'taki Donuk Taş Yüzey Araştırmaları: Antik Dünyanın En Büyük Tapınağı	Winfried Held – Henning Burwitz Deniz Kaplan	208
• Termessos Araştırmaları 2013	Mehmet Kürkçü	219
• Toçak Dağı Zirvesi Yüzey Araştırması (Limyra) 2013	Martin Seyer – Helmut Lotz Pascale Brandstätter	224
• 2013 Yılı Uylupınar (Erken Kibyra) Yerleşimi Yüzey Araştırması	F. Eray Dökü	230

DİĞER ÇALIŞMA RAPORLARI

• Antalya, Kaleiçi Akmed Oteli Sondaj ve Kazı Çalışmaları	Ünal Çınar – Hüseyin Toprak	237
• Alanya Kalesi 2013 Yılı Çalışmaları	Seher Türkmen – Osman Eravşar Faruk Yılmazer	250
• Düver Yerleşim Tarihi Araştırmaları Projesi: 2013 Yılı Kurtarma Kazısı	H. Ali Ekinci – Tarkan Kahya	255

CONTENTS

- *Research in the Kibyratis in 2013* — *Thomas Corsten – Oliver Hülden* — *153*
- *Palynological Evidence for Human Occupance in Western Rough Cilicia (Antalya, Gazipaşa)* — *Nurgül Karlıoğlu – Hülya Caner Nicholas K. Rauh – Ünal Akkemik Nesibe Köse* — *158*
- *Surveys on Urbanization and Rural Settlements in Rough Cilicia 2013* — *Ümit Aydınoğlu* — *163*
- *Surveys at Konane (Conana) in 2013* — *Bilge Hürmüzlü – Asuman Coşkun Abuagla Uygar Hecebil* — *168*
- *Surveys in and around Kremna in 2013* — *Hüseyin Metin – B. Ayça Polat Becks Ralf Becks* — *171*
- *Research in the Territory of Limyra in 2013: The Ancient Settlement on Yalak Başı and its Environment* — *Mustafa Demirel – Banu Yener-Marksteiner Oliver Hülden* — *179*
- *2013 Progress Report of the Project Corpus Inscriptionum Latinarum XVII/5-3 Miliaria Provinciarum Lyciae-Pamphyliae et Ciliciae* — *Hamdi Şahin* — *184*
- *The Surface Exploration of Phaselis and its Territorium 2013* — *Murat Arslan – Nihal Tüner Önen* — *189*
- *Surveys in North Pisidia 2013* — *Fikret Özcan* — *196*
- *The Sagalassos Survey 2013: Revisiting Sites in the Territory* — *Eva Kaptijn – Marc Waelkens Jeroen Poblome* — *200*
- *Surveys at Donuk Taş, Tarsus: The Largest Temple of the Ancient World* — *Winfried Held – Henning Burwitz Deniz Kaplan* — *208*
- *Surveys at Termessos 2013* — *Mehmet Kürkçü* — *219*
- *Survey on the Peak of Toçak Dağı (Limyra) 2013* — *Martin Seyer – Helmut Lotz Pascale Brandstätter* — *224*
- *2013 Surveys at Uylupınar Settlement (Early Kibyra)* — *F. Eray Dökü* — *230*

OTHER REPORTS

- *Antalya Kaleiçi Sondages and Excavations at Akmed Hotel* — *Ünal Çınar – Hüseyin Toprak* — *237*
- *Work at the Alanya Citadel in 2013* — *Seher Türkmen – Osman Eravşar Faruk Yılmazer* — *250*
- *The Düver Settlement History Research Project: Rescue Excavations in 2013* — *H. Ali Ekinci – Tarkan Kahya* — *255*

İÇİNDEKİLER

• Bir Başkenti Tanıtmak: Yeni Hatay Arkeoloji Müzesi, Alalah Sergi Salonu	Murat Akar	261
• Antalya, Kaleiçi 124 Ada 13 Parsel Sondaj Kazısı	Ferhan Büyükyörük	267
• Korba Antik Yerleşimi Kurtarma Kazısı	Ferhan Büyükyörük	272
• Perge 2013 Yılı Kazıları	Onur Kara – Mustafa Demirel	277
• Side Arkeoloji Müzesi'nde 2013'de Yürütülen Numismatik Araştırmaları	A. Tolga Tek – Hüseyin Köker	292
• Silifke Müzesi'nden Üç Adet Dirhem Ağırlığı	Oğuz Tekin	294
• Mersin Yumuktepe Höyüğü Kazılarında Ele Geçen Orta Çağ Madeni Buluntuları	Gülgün Köroğlu	296
• Mersin Yumuktepe Höyüğü Arkeobotanik Çalışmaları	Burhan Ulaş	306

CONTENTS

• *Presenting a Capital City: The Alalakh Gallery in the New Hatay Archaeological Museum*	*Murat Akar*	*261*
• *Sondage at Insula 124 Lot 13 in Kaleiçi, Antalya*	*Ferhan Büyükyörük*	*267*
• *Rescue Excavations at Ancient Korba*	*Ferhan Büyükyörük*	*272*
• *Excavations in Perge in 2013*	*Onur Kara – Mustafa Demirel*	*277*
• *Numismatic Studies at the Side Archaeological Museum in 2013*	*A. Tolga Tek – Hüseyin Köker*	*292*
• *Three Dirham Weights in Silifke Museum*	*Oğuz Tekin*	*294*
• *Medieval Metal Finds Uncovered at Mersin Yumuktepe Höyüğü*	*Gülgün Köroğlu*	*296*
• *Mersin Yumuktepe Höyüğü Archaeobotanic Studies*	*Burhan Ulaş*	*306*

Prof. Dr. CEVDET BAYBURTLUOĞLU
(1934-2013)

Hiç şüphe yok ki yıllar geçse de Likya'nın gök kubbesinde Cevdet Bayburtluoğlu'nun bıraktığı "hoş sada" yankılanacaktır.

ANMED'in bu sayısı, bir vefa ve saygı gereği Adalya Bilim Danışma Kurulu Üyesi, AKMED Kütüphanesinin nazik ve cömert bağışçısı Cevdet Bayburtluoğlu'nun aziz hatırasına armağandır.

The pleasant voice left by Cevdet Bayburtluoğlu will ring in the empyrean of Lycia ever after.

This issue of ANMED is dedicated, in fidelity and respect, to the dear memory of Cevdet Bayburtluoğlu, a generous and kind donor to the Library and member of the Academic Advisory Board of AKMED.

Ksanthos 2013 Yılı Çalışmaları

Excavations at Xanthos in 2013

Burhan VARKIVANÇ

1 Temmuz 2013 - 15 Eylül 2013 tarihleri arasında yürütülen 2013 yılı Ksanthos kazı ve araştırma çalışmalarında Batı Agora, Likya Akropolü Girişi, Likya Akropolü Kuzey Yamacı, Nereidler Anıtı, Güney-Doğu Sektör, Ana Cadde ve Likya Yapısı'nda bilimsel araştırmalar yürütülmüş, bunun yanında çok sayıda yapı ve alanda kapsamlı bitki temizliği, atık toprak tahliyesi ve çevre düzenlemesi çalışmaları gerçekleştirilmiştir*.

Kazı Çalışmaları

1. Batı Agora (A. Dönmez – H. M. Erdoğan)

Batı Agora kazı ve sondaj çalışmaları agoranın doğu ve kuzey stoaları ile agoranın merkezinde sürdürülmüştür (Res. 1). Doğu stoasındaki çalışmalar stoanın dış duvarına yaslanmış olan geç dönem yapılarını ortaya çıkarmak ve alandaki dönemsel değişiklikleri saptamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu alanda yapılan çok sayıda açma ile mozaikli bir mekân içinde iki adet çeşme yapısı (Res. 2) ve agoraya su teminini ve dağıtımını sağlayan bir sifon sistemi (Res. 3) ortaya çıkarılmıştır.

Stoanın batı dış duvarı dışındaki tüm yapı malzemesi devşirme bloklardan oluşan 7x12 m. boyutlarındaki mozaik döşemli mekânın Erken Bizans Dönemi'nde yapısal değişikliklere uğratıldığı ve iki ayrı işlik halinde düzenlendiği saptanmıştır (Res. 2). Her iki mekânın batı kıyısına inşa edilen birer çeşme yapısı ile mozaikli alanın batı bölümü büyük oranda tahrip edilmiştir. Modern yolun araç trafiğine açık olması nedeniyle kazısı sürdürülemeyen doğu bölümde ve üzerinde Erken Bizans

* Destek ve katkılarından dolayı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne, Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü'ne, Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü'ne, Kaş Kaymakamlığı'na, Suna - İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü'ne (AKMED), Antalya Müzesi Müdürlüğü'ne, Kınık Belediye Başkanlığı'na ve Bakanlık Temsilcimiz T. Çelik'e teşekkürlerimizi sunarız.

*The 2013 campaign at Xanthos was carried out from 1 July to 15 September and covered the West Agora, the entrance to the Lycian Acropolis, the northern slope of the Lycian Acropolis, the Nereid Monument, the South-eastern Sector, Main Street and the Lycian Building. In addition, vegetation was cleaned comprehensively in numerous buildings and areas, debris was removed and landscaping was conducted**.

Excavations

1. West Agora *(A. Dönmez – H. M. Erdoğan)*

Excavation and sondage work at the West Agora continued in the east and north stoas as well as its centre (Fig. 1). The work at the east stoa was conducted to expose the structures of later periods resting on the outer wall of the stoa and to identify the changes over time. Many trenches dug here brought to light two fountains inside a room with a mosaic pavement (Fig. 2) and a siphon system that supplied and distributed water to the agora (Fig. 3).

The room with a mosaic pavement measures 7x12 m. and was built with reused material except the western outer wall of the stoa. It was understood that this room was structurally altered and arranged as two workshops in the Early Byzantine period (Fig. 2). A fountain built on the west side of each new room destroyed the western parts greatly. As the modern road is still open to vehicular traffic, the excavations could not be continued in the eastern section, and the south edge lies under the Early Byzantine wall. The marble stylobate blocks recovered at

* *We would like to express our gratitude to the General Directorate of Cultural Heritage and Museums, DÖSİMM, the Presidency of Akdeniz University, the Governorate of Kaş, the Suna & İnan Kıraç Research Institute on Mediterranean Civilizations (AKMED), the Antalya Museum Directorate, Kınık Municipality and the state representative T. Çelik.*

Res. 1 2013 yılı çalışmaları sonrası Batı Agora
Fig. 1 West Agora after 2013 campaign

Res. 2 Batı Agora. Mozaikli mekân ve çeşme yapıları
Fig. 2 West Agora, room with mosaic and fountains

Dönemi duvarının yer aldığı güney kıyıda ele geçen mermer stylobat blokları ile dairesel geometrik bezeklerin yer aldığı mozaikli alanın henüz Roma İmparatorluk Dönemi'nde şekillendirildiği anlaşılmaktadır. Güneyindeki işlik çeşmesi içinde yer alan farklı tessera boyutları ve bezek düzenlemesine sahip küçük boyutlu bir mozaik döşem, bu alanın erken ve geç olmak üzere Roma Dönemi içinde iki farklı düzenleme evresini yansıtmaktadırlar.

Agorada yapılan diğer çalışmalar, kazısı henüz 2011 yılında başlayan agoranın kuzey-batı sektöründe Roma Dönemi'nde stoa olarak kullanılmış alanda sürdürülmüştür (Res. 1). Erken Bizans Dönemi'nde basit bir mimari planlama ve niteliksiz işçilik ile oluşturulmuş dükkan ve işlikler ile karşılaşılan bu alanda, önceki yıllarda ortaya çıkarılan ve muhtemelen M.S. 11. ve 12. yy.'larda inşa edilmiş duvarların hiçbir restorasyon ve konservasyon işlemine uygun olmamasının yanı sıra alanı gezen misafirlerin güvenliğini tehdit edebileceği tespit edilerek detaylı tanımlamaları ve çizimleri

these two sites as well as the room with a circular geometric mosaic pavement were understood to have been shaped in the Roman period. The small mosaic pavement in the fountain of the work area to the south has different sized tesserae and a different composition. Thus, it attests to the presence of two phases of arrangements in this area during the Roman Imperial period.

Other work at the agora was conducted in the area in the north-west sector, which served as a stoa in the Roman period and where excavation was initiated only in 2011 (Fig. 1). This area contains shops and work areas built with a simple architectural plan and low quality workmanship in the Early Byzantine period. The walls uncovered here previously and possibly dating to the 11th-12th centuries A.D. were not suitable for restoration or conservation work. Because these walls posed a threat to the visitors, their detailed descriptions were prepared, documentation completed and then they were removed. Excavations in the first room in the western part of this area brought to light five amphorae

Res. 3 Batı Agora. Su dağıtım sistemi
Fig. 3 West Agora, water distribution system

Res. 4 Batı Agora. Şarap işliği amphora buluntuları
Fig. 4 West Agora, amphora finds from wine work area

yapıldıktan sonra kaldırma işlemleri gerçekleştirilmiştir. Ayrıca bu alanın batı bölümündeki ilk odanın içerisinde yapılan kazı çalışmasında muhtemel olarak M.S. 5-7 yy.'lar arasına ait olabilecek, bir tanesi ticari olmak üzere 5 amphora (Res. 4), iki adet pişmiş toprak ve bir adet bronz sürahi ele geçirilmesi üzerine geçen yılki buluntularla beraber bu alanın şarap üretim, depolama ve satış alanı olarak kullanıldığı kanısı güçlenmiştir. Bu alan, stoa zemininde bulunan ve ziyaretçi geçişini engelleyen taş bloklar kaldırılarak ek bir tesviye çalışmasıyla alan ziyaretçilerin geçişine daha uygun bir hale getirilmiştir.

Alandaki diğer bir faaliyet ise agoranın merkezi ve kuzeybatı köşesine yönelik sondaj çalışmaları olmuştur (Res. 1). Bu çalışmalarında, alanın ortasında olası bir mimari yapılaşmanın varlığını tespit etmek ve agoranın orijinal yürüme zeminini belirlemek amaçlanmıştır. Bu alanda kazılan yaklaşık 1 m. dolgu toprağın hiçbir stratigrafik özelliği olmadığı ve yok denecek kadar az seramik buluntusu ile tamamen steril bir yapıya sahip olduğu tespit edilmiştir. Açılan sondajların büyük bir bölümünün içinde kireç harcı ile kaplanmış bir zemine rastlanmıştır. Bu harçlı zeminin agoranın kuzeybatı köşesinde eş zamanlı açılan sondajda ortaya çıkarılan zemin ile malzeme, doku ve yükseklik açısından aynı olduğu görülmüştür. Eldeki veriler, agoranın Roma İmparatorluk Dönemi orijinal yürüme zemininin bu harçlı katman üzerine yerleştirilen taş plakalar ile kaplı olabileceğine işaret etmektedir. Açılan sondajlar içinde ayrıca, altı toprak dolguyla desteklenmiş niteliksiz işçiliğe sahip geç dönem duvarlar (M.S. 10-12 yy.) ve bir işlik tespit edilmiştir.

Bu çalışmaların yanı sıra agorada ele geçen çeşme yapısı ile mozaikli zemin üzerinde restorasyon ve konservasyon işlemleri uygulanmıştır. Kazısı sonrasında tamamen ortaya çıkarılan çeşme yapısının (Res. 2) parapet

(Fig. 4), one of which is commercial, and two baked clay and one bronze pitcher, possibly dating to the 5th-7th centuries. Together with the finds from last year, these finds strongly suggest that this room was used for producing, storing, and selling wine. Stone blocks on the stoa's floor that blocked the flow of visitors were removed, and this area was levelled to facilitate improved visitor access.

Another activity in the agora was the sondages in the centre and north-western corner (Fig. 1). These sondages aimed to identify any structures in the centre as well as the original walking level of the agora. The deposit about 1 m. thick that was excavated here contained almost no potsherds and had no stratigraphic features; thus, it was very sterile. Most of the sondages dug had flooring coated with lime mortar. It was observed that this mortared flooring has the same materials, fabric and height as the flooring uncovered in the sondage dug simultaneously in the north-western corner of the agora. Data available at hand suggest that the original walking floor of the agora in the Roman Imperial period was stone plaques placed on this mortared stratum. Sondages dug also contained late walls with earth filling beneath (10th-12th centuries) and a work area.

Furthermore, restoration and conservation work was conducted on the fountain uncovered in the agora and on the mosaic pavement. The parapet blocks of the fountain entirely exposed by the excavations (Fig. 2) were heavily damaged, and they were all glued and reinforced. The loosening on the edges of the mosaic pavement and some depressions in its field were repaired using hydraulic mortar to prevent further damage. Then, it was covered with geotextile and a layer of pebbles. Furthermore, to prevent any damage on the mosaic pavement from the traffic running by as well as rainwater,

Res. 5 2013 yılı çalışmaları sonrası Likya Yapısı
Fig. 5 Lycian Building after 2013 campaign

bloklarının çoğunun yoğun tahribata uğramış olduğu saptanmış ve blokların tamamı yapıştırılarak sağlamlaştırılmıştır. Mozaik döşemli alanın kıyı bölgelerindeki dağılmalar yanında ve bazı iç noktalarında çöküntü sonucu oluşan tahribatı önlemek amacıyla hidrolik harç kullanılarak sağlamlaştırma gerçekleştirilmiştir; sonrasında da jeotekstil ve çakıl katmanı ile kapatılmıştır. Ayrıca, mozaik döşemli alanın modern yolun kıyısında kalması nedeniyle, araç trafiği ve yağmur sularından kaynaklanabilecek tahribatları önlemek amacı ile kazılan alanın doğu sınırına kaldırım bordürlerinden oluşan geçici bir set çekilmiştir.

Agora kazılarında, kazılan alanların işlevleri, oluşum ve kullanım süreçlerini aydınlatan çok sayıda taş, metal ve pişmiş toprak buluntu ile karşılaşılmıştır. Yazıtlı Dikme Anıtı'nın doğusunda yer alan mekânlardan birinde ele geçen ve anılan anıta ait Likçe bir yazıtlı bir köşe parçası bu buluntular arasında öne çıkmaktadır.

2. Likya Yapısı (H. Karademir – H. Kökmen)

Likya Yapısı olarak adlandırılan yapı ve civarındaki iki alanda temizlik ve kazı çalışmaları sürdürülmüştür.

Batı Sektör Kazı Çalışmaları: Yapının batısındaki eklentileri ortaya çıkarmak, bunların mimari formlarını ve işlevlerini belirlemek amacıyla başlatılan çalışmalar yapının batı duvarının dış cephesi boyunca doğru sürdürülmüştür (Res. 5). İlk olarak 2012 sezonunda ortaya çıkarılan ve Erken Bizans Dönemi'nde kent içine ulaşan

Res. 6 Likya Yapısı. Ek mekân
Fig. 6 Lycian Building, annex room

a temporary barrier was built with sidewalk cobblestones along the eastern side of the excavated area.

Excavations at the agora brought to light numerous stone, metal and terracotta finds that cast light on the functions, formation and processes of use of the area. A corner fragment of the Lycian inscription on the Inscribed Pillar was uncovered in one of the rooms east of the pillar.

2. Lycian Building *(H. Karademir – H. Kökmen)*

Cleaning and excavations were carried out in two areas in and by the so-called Lycian Building.

Excavations in the West Sector: *Work initiated to uncover the annexes in the west sector and to identify their architecture and functions continued along the exterior of the western wall of the building (Fig. 5). First of all, the wall fragment of rubble, which rested on a thick filling for the purpose of supporting the water pipe leading into the city in the Early Byzantine period and which was uncovered at the end of 2012 campaign, was removed after documentation as it would pose a threat during the lowering of the level. Thereafter, the excavation and removal of debris was planned in seven areas, namely BK3-9. The cistern built in the Roman period outside the northwestern corner of the structure had fallen out of use by the Early Byzantine period due to the damage observed on its western wall. The piles of blocks covering this floor uncovered in 2012 were removed this year. The most comprehensive work took place in Trench BK7 located between the west wall of the Lycian Building and the north-south wall 2.75 m. west of it (Fig. 6). After the excavation of the room measuring 2.75x5 m. that was uncovered here, the uneven bedrock was reached at a depth of 8 m. from the extant top of the west wall of the*

su künkünü taşıma amacı ile bu noktada kalın bir dolgu katmanı üzerine oturtulan moloz taşlardan duvar parçası, seviye inme çalışmaları sırasında tehlike oluşturacağı düşüncesiyle belgeleme çalışmalarının ardından kaldırılmıştır. Bu çalışma sonrası BK3-9 olarak adlandırılan yedi farklı alanda kazı ve yıkıntı temizliği çalışması tasarlanmıştır. Yapının kuzeybatı köşesi dışına Roma Dönemi'nde inşa edilen ve batı duvarında izlenen tahribat nedeniyle Erken Bizans Dönemi ile birlikte kullanılmayan sarnıcın zemini 2012 yılında ortaya çıkarılan blok yıkıntılarından arındırılmıştır. En kapsamlı çalışma, Likya Yapısı'nın batı duvarı ile onun 2,75 m. batısında yer alan KG doğrultulu duvar uzantısı arasındaki BK 7 açmasında gerçekleştirilmiştir (Res. 6). Bu alanda saptanan 2,75x5 m. boyutlarındaki mekânın kazısı sonrasında, Likya Yapısı'nın batı duvarının günümüzde korunan üst noktasından yaklaşık 8 m. derinlikte düzgün bir akış içermeyen ana kaya zemine ulaşılmıştır. Bu duvar tüm açma derinliği boyunca uzanmamakta olup, yaklaşık 5 m. derinlikte kuzeye doğru yükselen düzleştirilmiş ana kaya üzerine oturtulmuştur. Kuzeyinde, güneye doğru alçalan bir ana kaya kütlesi ile sınırlıdır. Bu noktada, yaklaşık 3,5 m. derinlikte doğu-batı doğrultusunda uzanan ve Roma Dönemi'nde gerçekleşen bir tadilat sürecinde inşa edilen 0,45 m. genişliğinde moloz taş-harç karışımı bir duvar ile karşılaşılmıştır. Bu derinlik sonrası ele geçen doğu-batı doğrultulu ve birbirine koşut duvarlar, mekânın üç bölüme ayrıldığını göstermektedir (Res. 6). 0,65-0,70 m. kalınlığa sahip ve aralarındaki 0,85, 0,88 ve 1,30 m. aralıklar ile şaşırtıcı bir yakınlıkta inşa edilen bu duvarların Erken Roma Dönemi'nde gerçekleşen bir onarım sürecinde büyük oranda söküldüğü ortaya çıkmıştır. Diğer bir anlatımla, Likya Yapısı'nın batı duvarına komşu ve güneyindeki duvarın organik bağlantısından görüldüğü kadarı ile Likya Yapısı ile eş zamanlı inşa edilen 2,75x5 m. boyutlarındaki mekânın, ikisi yaklaşık eşit ölçülere sahip üç küçük bölüme ayrıldığı, özellikle doğusundaki ana kaya yüzey üzerinde korunan blok yataklarının da işaret ettiği gibi ayırıcı duvarların en az 3 m.'ye, olasılıkla da tüm yapı yüksekliğine ulaştığı anlaşılmaktadır. Batı duvarda yer alan ve güneydekinin onarımlar sırasında kısmen ortadan kalktığı birer açıklık, bu küçük bölümlere yaklaşık 0,85 m. genişliğinde ve 3,70 m. yüksekliğinde kapılar ile giriş sağlandığını ortaya koymuştur. Bu kapılar, olasılıkla mekân içinde gerçekleşen onarımlar sırasında kayalık zeminin 1,70 m. üzerinden başlayan küçük moloz taşlardan oluşan duvarlar ile kapatılmış, aynı süreçte ara duvarlar sökülerek 2.75x5 m. boyutlarında tek mekân oluşturulmuş ve girişi güney duvarda açılan ve günümüzde eşik taşının halen yerinde korunduğu daha küçük ve basit bir kapı ile sağlanmıştır. Yapı zemininin tesviye amaçlı

Res. 7
Likya Yapısı.
Ek mekân kapısı
Fig. 7
Lycian Building, annex room's doorway

Lycian Building. This wall does not reach all the way down into the trench but rests on the levelled bedrock, which rises northward at a depth of about 5 m. To the north it is bounded by a mass of bedrock that descends southward. At this point, about 3.5 m. deep was found an east-west wall measuring 0.45 m. wide built with rubble and mortar in the course of a modification in the Roman period. After this level east-west walls parallel to each other, which were uncovered, show that the room was divided into three sections (Fig. 6). These walls have a thickness of 0.65-0.70 m. and lie 0.85, 0.88 and 1.30 m. from each other. They were actually disassembled to a great extent during a repair during the Early Roman period. In other words, it was understood that the room measuring 2.75x5 m. adjacent to the west wall of the Lycian Building has an organic connection with the wall to the south. The room was built at the same time as the Lycian Building and later divided into three small sections, two of which were almost equal in size. And the beds for blocks extant on the surface of the bedrock, especially in the north, indicate that the separating walls reached at least 3 m. in height, possibly to the full height of the building. Doorways in the western wall, the southernmost one of which was later blocked, indicate that these small sections were accessed via doorways 0.85 m. wide and 3.70 m. high. These doorways were later blocked with walls of small rubble starting at 1.70 m. above the rock surface in the course of repairs, during which the separating walls were removed and a single room of 2.75x5 m. was thus obtained. A smaller and simpler doorway with a threshold block in situ in the southern wall provided access to this single

doldurulmasında kullanılan seramikler, Roma Dönemi onarımı ve ara duvarların söküm sürecinin M.S. 2. yy. içerisinde gerçekleştiğine işaret etmektedir.

Çalışmalar ek mekânın batındaki dış yüzünde de kısmen sürdürülmüş, bu yöndeki duvarı yanında, girişi sağlayan kapılardan biri kısmen ortaya çıkarılmıştır (Res. 7).

Likya Yapısı'nın kentte yoğun yerleşimin yaşandığı son evre olan Erken Hıristiyanlık Dönemi'ne kadar kesintisiz kullanılmış olması, özellikle Roma ve Bizans dönemlerinde yapının özgün kullanım amacını ve niteliğini ortadan kaldıran büyük değişikliklere uğratılması, yapının özellikle tarihlenmesi ve 2013 yılında ortaya çıkarılan ilginç ek yapısının işlevinin belirlenebilmesinde zorluklar ortaya çıkarmaktadır. Yapısal ayrıntıların incelenmesi sonrasında, Likya Yapısı ile eş zamanlı olarak olasılıkla Erken Klasik Dönem'de inşa edilen ek mekânın batıdan girişi sağlanan üç olağanüstü yüksek bölüme ayrıldığı ortaya konulabilse de, ara duvarlarının büyük ölçüde sökülmesi ve Roma Dönemi onarımlarda zeminine kadar inilmesi, saptanabilecek bazı olası donanım izlerinin ve işleve yönelik buluntuların da ortadan kaldırıldığını düşündürmektedir. Planlama açısından henüz benzeri bulunmayan, ancak bir yaşam alanı olmadığı düşünülen bu eklentinin, Likya Yapısı'nın olasılıkla barınma ya da siyasi amaçlı işlevini tamamlayan belge, tahıl ya da değerli eşya depolanmasına yönelik kullanıldığını ileri sürmek çok da yanlış olmayacaktır.

Likya Yapısı batı alanında yapılan çalışmalarda Arkaik Dönem'e kadar uzanan çok sayıda seramik buluntu arasında gümüş bir Kherei sikkesi de gün ışığına çıkarılmıştır. Diğer buluntular özellikle bu alanın son yoğun kullanım süreci olan Roma Dönemi'ne ait çok sayıda günlük kullanım seramiği, mühürlü amphora kulpları ve sikkelerdir.

Yapı İçi Çalışmaları: 2011 yılı itibarı ile yapı içinde yapılan kazı çalışmaları yapının doğu yarısında sürdürülmüş ve bu alanların tamamının Erken Hıristiyanlık Dönemi'nde işlik amaçlı kullanılması nedeniyle yapının erken kullanım evrelerine ait verilerin ortadan kaldırıldığı anlaşılmıştır. Yapının iç kısmındaki yapılaşmayı gözlemlemek ve özgün mimarine ilişkin izler aramak amacıyla, güneybatı iç köşesinde LY-8 kodlu bir açma yapılmıştır. Açmanın güneyinde, Erken Hıristiyanlık Dönemi'ndeki küçük onarımlara karşın özgünlüğünü büyük oranda koruyan Klasik Dönem duvarı ile, günümüz yürüme zemininden yaklaşık 1,50 m. derinlikte ise, altında özenli bir şekilde yerleştirilmiş moloz taşların bulunduğu harç-küçük taş karışımı bir zemin ile karşılaşılmıştır. Kazılan alan içinde duvarların ve kısmen tahrip

room. Potsherds in the filling used to level the floor show that the Roman-period repair and removal of separating walls were carried out in the 2nd century A.D.

Work continued partly on the exterior of the western wall of the annex room and, in addition to the wall, one of the doorways providing access was uncovered partially (Fig. 7).

Because the Lycian Building remained in uninterrupted use into the Early Christian period – the last phase when the city was densely settled and especially when during the Late Roman and Byzantine periods the building was altered dramatically changing its original function and quality – it becomes extremely difficult to date the building and to identify the function of this newly excavated interesting annex. The study of structural details indicates that the annex was constructed together with the Lycian Building, possibly in the Early Classical period, and that it was divided into three extraordinarily high sections. However, the removal of the separating walls to a great extent and the Roman intervention reaching to the ground provide some evidence that the installations and their function had already been discarded. This annex has no known parallel with respect to layout, and it is thought not to have been a living area. Rather, it should not be too far from reality to propose that it was used for storing documents, grain or valuables, complementing the actual function of the Lycian Building.

The work in the western part of the Lycian Building brought to light numerous potsherds going back to the Archaic period, but one silver coin of Kherei is especially noteworthy. Among the other finds are numerous sherds of daily-use wares, stamped amphora handles and coins from the Roman period when this area was last in heavy use.

***Work inside the Building:** As of 2011 the excavations inside the building continued in the eastern half. It was observed that data regarding the earlier phases of the building was lost as this part served as work areas in the Early Christian period. A trench named LY-8 was dug in the south-western corner in order to uncover constructions in this part and to look for traces of the original architecture. In the southern part of the trench a Classical period wall was found that still retains its original form to a great extent, despite small repairs in the Early Christian period. At 1.50 m. below the present-day walking level is a floor of mortar and small stones paved on top of a carefully spread rubble. The quality of the partly damaged floor and the walls uncovered within the trench suggest that the internal floor of the Lycian Building has been preserved in this area.*

olduğu gözlemlenen zeminin niteliği, Likya Yapısı'nın iç zemininin bu bölümde korunmuş olduğu izlenimini bırakmaktadır.

3. Nereidler Anıtı (H. Kökmen)

Nereidler Anıtı doğu ve batı kısmında ana kaya temizlik çalışmaları yapılmıştır. Yüksekliği 0,20 m. ile 0,60 m. arasında değişen toprak katmanların temizlik çalışması sırasında çok az ve niteliksiz seramik parçalarının ele geçmiş, düzensiz ve işçiliksiz ana kaya zemin dışında herhangi bir mimari oluşum veya işçilik ile karşılaşılmamıştır.

4. Güneydoğu Sektör (B. Varkıvanç – T. Temeltaşı)

2013 yılının önemli çalışma alanlarındandır. 2004 yılı itibarı kazılan ve Klasik Dönem'e tarihlenen bir duvar ile Arkaik Dönem'e tarihlenen çok sayıda kabartmanın ele geçirildiği alanda 2011 yılı itibarı ile Ksanthos Kazılarını devir alan ekibimiz tarafından çalışmalar sürdürülmektedir (Res. 8).

2013 yılının alandaki ana hedeflerinden birisi de, daha önce Fransız meslektaşlarımız tarafından kazılan ve yakınlarında kabartmalar bulunan duvarın batı karşılığını aramak olmuştur. Anılan duvarın yaklaşık 35 m. batısında gözlemlenen eğimli arazi yapısı olası karşı duvarın aranmasında ilk başvurulan alan olmuş ve henüz ilk açmada aranan duvara ulaşılmıştır. Devamında,

3. Nereid Monument *(H. Kökmen)*

On the eastern and western sides of the Nereid Monument the bedrock was cleaned. During the removal of earth layers with a thickness varying from 0.20 to 0.60 m. only very few potsherds of poor quality were found. No architecture or workmanship other than the irregularity of the bedrock itself was uncovered.

4. Southwest Sector *(B. Varkıvanç – T. Temeltaşı)*

The Southwest Sector was one of the most important excavation areas in 2013. The work here was started in 2004 by the former excavation team, and a wall from the Classical period as well as many reliefs of the Archaic period were uncovered. After taking over the excavations in 2011, our team has continued the work here (Fig. 8).

In 2013 one of main goals of the fieldwork was to look for the wall running parallel in the west to the one uncovered by our French colleagues. About 35 m. west of the former wall is a sloping part where we initiated the work, and a wall was uncovered in the first trench. Continuing the work in a north-south direction, a wall reaching a length of 13.95 m. and running parallel to the former one was uncovered (Fig. 8). This wall also rests on bedrock just like its eastern counterpart, and comprises a stylobate that grows taller southward due to the slope of the terrain. Orthostat-like rectangular blocks with a height of 1.22 to 1.40 m. rise on this stylobate (Fig. 9). The upper edges of these blocks are decorated with a moulding

Res. 8 2013 yılı çalışmaları sonrası güneydoğu sektör
Fig. 8 South-eastern Sector after 2013 campaign

Res. 9 Güneydoğu sektör. Klasik Dönem duvarı
Fig. 9 South-eastern Sector, wall of Classical period

kuzey-güney doğrultusunda yapılan kazılarda toplam uzunluğu 13,95 m.'yi bulan ve önceki duvara koşut olarak uzanan bir duvar ortaya çıkarılmıştır (Res. 8). Doğu yöndeki karşılığı gibi ana kaya üzerine yerleştirilmiş olan duvar, arazinin eğimine göre kuzeye doğru alçalan bir stylobat ile bunun üzerinde yükselen ve yükseklikleri 1,22 m. ile 1,40 m. arası değişen ortostat benzeri dörtgen bloklardan oluşmaktadır (Res. 9). Blokların üst kenarları, doğudakiler gibi 0,20 m. yüksekliğinde bir silme ile bezenmiştir. Bu duvarın üst yüzeyinde, doğudakinden farklı olarak derin ve geniş yuvalar yerine, 1,60 m. aralıklarla oluşturulmuş beş adet sığ girinti ile karşılaşılmıştır. Bunlardan ikisi üzerinde in situ konumda bulunan 0,26 m. yüksekliğindeki iki blok, Likya kaya mezarlarında izlenen geleneksel ahşap mimarideki hatılların taş mimarideki somut ilk bağımsız örneklerini yansıtmaktadırlar. Özellikle Ksanthos'un Likya Akropolü'ndeki G Anıtı kabartmalarının yerleştirilmesinde de kullanıldığı anlaşılan bu bloklar, daha önce doğu duvar kıyısında bulunan, ancak kesin yerleri saptanamayan aslan ve boğa kabartmalarının işlevi kesin olarak henüz saptanamayan büyük bir yapının batı duvarı üzerinde yer aldıklarını ortaya koymuştur. Duvarın üzerinde ve iç kısmında Erken Hıristiyanlık Dönemi'nde inşa edilmiş, moloz taşlardan oluşan kalın bir duvar uzanmaktadır. Klasik Dönem duvarının iç yüzeyini belirleme amaçlı kazılarda bu bölümlerin Erken Hıristiyanlık Dönemi'nde çok sayıda mekân ile kaplandığı ve buluntulardan bunların da M.S. 6. yy. ortasında yangın sonucu terk edildiği anlaşılmıştır.

Birbirine koşut doğu ve batı uzantıları saptanan Klasik Dönem duvarların bir mekân tanımlayan köşelerine ulaşmak henüz mümkün olmamıştır. Bu duvarlar arasındaki olası bir merkezi yapılaşmanın varlığını araştırma amacı ile yapılan küçük bir sondaj çalışması sonrasında ortaya Bizans Dönemi duvar kalıntıları çıkarılmış; ancak, kazı çalışmalarının süresi içinde bu kalıntının niteliğini ve kesin tarihini anlama olanağı bulunamamıştır.

5. Likya Akropolü Kuzey Yamacı Çalışmaları
(M. Bulba – F. E. Çelik)

Likya Akropolü'ne uzanan yolun batısında, henüz araştırılmamış kalıntıları ve eski kazılara ait atık toprak birikintileri ile dikkat çeken alanda, tesviye çalışmaları yanında kazı çalışmaları da yürütülmüştür (Res. 10). İki farklı noktada yapılan çalışmaların ilkinde, akropol girişinin hemen batısında, sur duvarına bitişik bir sarnıç yapısının kazısı ve temizlik çalışması gerçekleştirilmiş; çalışmalarda, ana kaya içine oyulmuş sarnıç ile bunun etrafında yaklaşık 3x4 m. boyutlarında bir havuzun varlığına rastlanılmıştır (Res. 11). Tabanı ve günümüzde büyük ölçüde

0.20 m. high like those in the east. On the upper surface of this wall we found five shallow recesses at an interval of 1.60 m. instead of deep and wide holes like on the eastern wall. Two blocks 0.26 m. high resting in situ on top of two recesses are the first solid stone examples of beams seen in traditional timber architecture reflected on the Lycian rock tombs. These blocks are also understood to have been used for placing the reliefs at Monument G on the Lycian Acropolis of Xanthos. They also show that the reliefs of bull and lion, formerly uncovered, were actually placed on top of the west wall of a large monument whose function is still shrouded in mist. There extends a thick wall of rubble built in the Early Christian period above and inside this wall. The excavations that aimed to identify the inner side of the Classical-period wall have shown that these parts were taken over by numerous rooms in the Early Christian period. However, they were abandoned after a big fire about the middle of the 6th century A.D., as inferred from the finds.

We have not reached the corners of the walls of the Classical period uncovered in the area between the two parallel walls. A small sondage dug to look for any construction in the central area brought to light Byzantine wall remains. However, it was not possible to clarify the exact date and quality of these walls during the course of the campaign.

5. Work at the North Slope of the Lycian Acropolis
(M. Bulba – F. E. Çelik)

Excavations were carried out on the western side of the road leading to the Lycian Acropolis in order to explore remains not studied before. In addition, levelling work was conducted in the area where the excavation debris was piled up (Fig. 10). The first part of the work conducted at two spots covered the excavation and cleaning of a cistern adjacent to the fortification west of the entrance to the Lycian Acropolis. The work brought to light a cistern hewn into the bedrock and a pool measuring 3x4 m. around it (Fig. 11). The pool's floor and heavily damaged walls were paved with baked clay plaques, and there is a pipe connection under its floor to the cistern. This pool was possibly not related with filling in the cistern but rather served as an "overflow pool" to collect excess water from the cistern. The cistern was full of blocks and rubble almost half way, and only these were removed. West of the cistern's pool are rooms built with reused materials and rubble, but their excavations have not been completed yet. However, the quality of walls and location of the area suggest that this area served as work areas in its last phase of use.

Res. 10
Likya Akropolü kuzey yamacı. Atıksu sistemleri
Fig. 10
Lycian Acropolis northern slope, sewage systems

tahribata uğramış duvarları büyük boyutlu dörtgen kiremit levhalarla kaplanmış havuz, tabanı altından sarnıca uzanan künk bağlantılarının da işaret ettiği gibi, olasılıkla sarnıcın doldurulması ile ilişkili olmayıp, aksine sarnıca aşırı su akışı sonrası "taşırma havuzu" olarak kullanılmış olmalıdır. Yaklaşık yarı yüksekliğine kadar blok ve moloz taşlarla dolu olan sarnıçta blokların dışa alınması dışında çalışma gerçekleştirilmemiştir. Sarnıç havuzu batısında, duvarları kısmen devşirme bloklardan kısmen de moloz taşlardan oluşturulan mekânların kazıları henüz tamamlanmamıştır; ancak, duvarların niteliği ve konumu ile alanın son kullanım sürecinde işlik olarak işlev taşıdığı göz önüne getirilmelidir.

Kuzey yamaçtaki diğer çalışma ise, Harpy Anıtı'nın güneyinde bulunan Roma Dönemi anıt mezarın doğu, batı ve kuzey yönlerinde sürdürülmüştür. Anıt mezarın batısında akropole uzanan yol daha önceki yıllarda ana kayaya kadar kazılmış; bu süreçte kuzey-güney yönde uzanan çok sayıda temiz ve atık su taşıyan künk hatları yanında ana kayaya oyulmuş geniş bir atık su kanalı ile karşılaşılmıştır. Anıt mezarın kuzeyinde, olasılıkla Eşen Çayı'na kadar uzanan kanalın kazısı batıya doğru sürdürülmüş; bu alanda anılan kanal üzerinde farklı dönemlerde oluşturulmuş üç farklı künk hattı yanında büyük tuğla plakalarla desteklenmiş bir su kanalı daha ortaya çıkarılmıştır. Ana kayaya oyulan ve bazı noktalarında kireçtaşı plakalarla kapatılmış su kanalının üzerinde ele geçen çok sayıda pişmiş toprak figürin parçası (Res. 12) bu alandaki atık su sisteminin en geç Hellenistik

Res. 11 Likya Akropolü kuzey yamacı. Sarnıç ve taşırma havuzu
Fig. 11 Lycian Acropolis northern slope, cistern and overflow pool

Dönem'de oluşturulduğunu ve farklı yüksekliklerdeki künk hatları ile Bizans Dönemi içlerine kadar kullanıldığını ortaya Koymuştur.

Çevre Düzenleme ve Moloz Temizliği Çalışmaları

Kentin kuzeydoğusunda yer alan nekropol alanında, Batı Agora kıyısında, Ana Cadde'de ve Likya Akropolü girişinde ve kuzey yamacında sürdürülmüştür.

Nekropol alanında üzerinde aslanboğa mücadelesinin izlendiği bir kabartma bulunan mezarın basamaklı alt yapısı, yamaçtaki konumu nedeniyle akıntı toprağı ile kapanmıştır. Alanın kent ziyaretçilerinin uğrak noktalarından biri olması nedeniyle basamakların akıntı toprağından temizlenmesi yapının daha iyi algılanmasına büyük katkı sağlamıştır.

Res. 12 Likya Akropolü kuzey yamacı, terrakotta buluntu

Fig. 12 Lycian Acropolis northern slope, terracotta find

Ksanthos antik kentinin en talihsiz yönlerinden biri de 2010 yılı ve öncesinde kentte çalışma yapan Fransız meslektaşlarımızın alanın değişik noktalarında ve büyük yığınlar halinde bıraktıkları kazı topraklarıdır. Tarafımızın kazıları devir aldığı 2011 yılı itibarı ile çalışmalarına başladığı "atık toprak tahliye çalışmaları" 2013 yılında da sürmüştür. Bu kapsamda yoğun ilgi ve ziyaret alanlarından olan Likya Akropolü kuzey yamacındaki ve Batı Agora batısındaki yüksek tepecikler tamamen ortadan kaldırılarak alan çehresine biraz da olsa rahatlık kazandırılmıştır.

Benzer uygulama Likya Akropolü girişinde de sürdürülmüş; buradaki moloz yığıntıların bir bölümü daha alınarak akropole girişte rahat ve sağlıklı bir yürüme zemini oluşturulmuş, aynı zamanda görüntü kirliliği bir nebze de olsa azaltılmıştır.

Kent merkezinde bulunan Ziyaretçi Karşılama Merkezi'nin kentin ana caddesi üzerinde yer alması nedeniyle bu alanda kazı ve düzenleme çalışmaları yapmak olanaksız hale gelmiştir. 2010 yılına kadar Fransız meslektaşlarımız tarafından kazısı yapılan caddenin sınırı batı yönde içinde bir şapel ve küçük bir mezarlık alanın bulunduğu Orta Bizans Dönemi kalıntılarına yaklaşmış, kazılan alan ve bu yapı grubu arasında 11 m. uzunluğunda kazılabilecek bir alan bırakılmıştır. Cadde üzerinde bulunan uzun ve yüksek bir Bizans Dönemi duvarı

The other spot was on the northern slope and covered the eastern, western and northern sides of the Roman monumental tomb located south of the Harpy Monument. The road on the west side of the monumental tomb leading to the acropolis was already excavated down to the bedrock in the previous years, and numerous pipes for fresh water and sewage as well as a wide sewage channel hewn into bedrock were uncovered. North of the monumental tomb the channel, which probably extends to the Eşen Çayı, continued westward along with three pipe lines of different periods as well as another sewage channel supported with large brick plaques. Based on numerous terracotta figurine fragments (Fig. 12) found on top of this sewage channel hewn into bedrock and closed off with limestone plaques at places, this channel is understood to have been built in the Hellenistic period at the latest and remained in use into the Byzantine period via pipes installed at various heights.

Landscaping and Removal of Rubble

Landscaping as well as the removal of rubble continued in the necropolis in its north-eastern side along the West Agora, in the Main Street, at the entrance to and on the northern slope of the Lycian Acropolis.

In the necropolis area the stepped socle of the tomb with a lion-bull combat scene was concealed under earth eroded from the upper parts of the slope. As this area is frequently visited by tourists, the stepped socle was cleaned to facilitate a better visual perception.

One of the unluckiest points for the ancient city of Xanthos is the piles of excavation debris left by our French colleagues at various spots of the site. Removal of this excavation debris, initiated in 2011 when our team took over the excavations at Xanthos, continued in 2013. Within the frame of this work piles of earth on the northern slope of the Lycian Acropolis and in the west part of the West Agora were removed to even out the visuality of the site.

Similarly, some more of the rubble piles at the entrance to the Lycian Acropolis were removed, and access to the

nedeniyle doğu-batı yönde 11 m., kuzey-güney yönde ise yaklaşık 7 m. genişliğinde bir kazı alanı üzerinde çalışılmış; alan üzerinde görülebilen, devşirme bloklardan oluşan ve kendi içinde bir bütünlük içermeyen bazı duvarlar çizimsel ve resimsel tespitleri yapılarak alandan alınmış ve yukarıda anılan boyutlardaki alanda dolgu ve akıntı toprağın kazısı gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma ile Ana Cadde'nin biraz daha fazla algılanması sağlanmıştır.

Epigrafik Çalışmalar (N. Tüner Önen)

2013 yılı Ksanthos Epigrafi Çalışmaları kapsamında kentin Roma İmparatorluk Dönemi surları incelenmiştir. Surlarda devşirme olarak kullanılan ve surların yakın çevresinde bulunan 40 yazıt tespit edilip belgelenmiştir.

Söz konusu yazıtların 11 tanesi güney ve güneydoğu surlarında ve yakın çevresinde yer almaktadır. Bu alanda tespit edilen yazıtların 5'i, E. Kalinka tarafından 1920 yılında TAM II/1 cildinde 267, 285, 299, 337, 394 numaraları ile yayınlanmıştır. Geri kalan 6 yazıttan ikisi birer agon yazıtı taşımakta, biri Tanrı Ksanthos'un rahipliğini yapmış olan Hermaios isimli bir Ksanthos vatandaşının heykel adağına ilişkin bilgi vermekte, diğer biri ise M. Aurelius Aleksandros isimli birinin karısına ilişkin onurlandırmasını taşımaktadır. 1 yazıt Tlepolemos ve ailesini onurlandırken, bir yazıt üç satırlık bir kırık parçadır. Diğer yazıt ise oldukça aşınmış olduğundan henüz okuma aşamasındadır.

Lycian Acropolis has been facilitated to create a better walking surface as well as to improve the visuality of the area.

The Visitors Centre in the site is located on top of the Main Street of the ancient city; thus, it is impossible to excavate or conduct any landscaping in this area. Our French colleagues had excavated the Main Street until 2010, approaching in the west the Middle Byzantine remains that include a chapel and graves. An area 11 m. wide was left between the excavation area and this group of buildings. Due to a long and high Byzantine wall extant on the street, we were able to work at an area measuring 11 m. east to west and 7 m. in a north-south direction. Walls built with reused blocks and not displaying any unity were documented and removed. The area was then excavated, thus improving the visual perception of the Main Street.

Epigraphic Studies *(N. Tüner Önen)*

Within the frame of epigraphic studies at Xanthos the Roman Imperial-period fortification walls of the city were explored in 2013. A total of 40 inscriptions, either reused in the walls or in close proximity, were identified and documented.

Eleven of these inscriptions were found in and around the southern and south-eastern walls. Five of them had been published in 1920 in TAM II/1 by E. Kalinka: nos. 267, 285, 299, 337, 394. Out of six remaining inscriptions two are agonistic; one tells about the dedication of a statue by Hermaios priest of Deity Xanthos; another concerns the honouring of the wife of M. Aurelius Alexandros. One inscription honours Tlepolemos and his family while one inscription is a fragment of three lines. Another inscription is badly worn and thus still under study.